

Angelika Dziurawicz-Trzos

mgr, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

EDUKACJA E-LEARNINGOWA W CZASIE PANDEMII KORONAWIRUSA W ŚWIELE OPINII NAUCZYCIELI GMINNEGO CENTRUM EDUKACJI W IGOŁOMI – DONIESIENIA Z BADAŃ¹

Streszczenie

Celem pracy było zobrazowanie/opis pracy zdalnej z wykorzystaniem urządzeń multimedialnych do nauki e-learningowej w czasie pandemii koronawirusa z punktu widzenia nauczycieli pracujących czynnie zawodowo w przedszkolu i szkole. Analizą objętych zostało 105 respondentów – czynnych zawodowo nauczycieli z Gminnego Centrum Edukacji oraz Przedszkola Samorządowego im. Miśia Uszatka w Igołomi. Badania przeprowadzono w marcu w 2021 roku metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankiety i techniki obserwacji. Z badań wynika, że 53% nauczycieli jest w przedziale wiekowym 41–50 lat, staż pracy dla 69% wynosi powyżej 15 lat, 99 % badanych posiada wyższe wykształcenie, 80% badanych nie chciałoby kontynuować pracy zdalnej, 70% badanych ocenia negatywnie pracę uczniów na platformach e-learningowych, zarazem jednak 70% badanych dostrzega plusey pracy zdalnej, czego przykładem jest m.in. brak konieczności upominania uczniów na zajęciach, jak w przypadku lekcji stacjonarnych.

Słowa kluczowe: media, urządzenia multimedialne, edukacja e-learningowa w czasie pandemii koronawirusa

E-learning education during the coronavirus pandemic in the light of the opinions of teachers of the Commune Education Center in Igołomia

Abstract

The aim of the study was to illustrate/describe remote work with the use of multimedia devices for e-learning during the coronavirus pandemic from the point of view of teachers working professionally in kindergartens and schools. The research covered 105 respondents, including 10 pre-school education teachers and 37 education teachers early childhood and 58 teachers of grades IV–VIII – professionally active teachers in the Commune Education Center and the Miś Uszatek'

¹ *Rola mediów i urządzeń multimedialnych w życiu dziecka. Edukacja e-learningowa w czasie pandemii koronawirusa*, praca magisterska napisana pod kierunkiem promotor dr Jolanty Pułki, obroniona na Wydziale Psychologii, Pedagogiki i Nauk Humanistycznych w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w 2021 r.

Kindergarten of the Self-Government in Igołomia in March 2021 by the method of a diagnostic survey using the survey technique and observation technique (observation conducted in 2019/2020). The research shows that 53% of teachers are between 41 and 50 years old, and 69% of the teachers have more than 15 years of work experience, 99% of the respondents have higher education. 80% of respondents would not like to continue working remotely, 70% of respondents negatively evaluate the work of students on e-learning platforms, however 70% of respondents find advantages of remote work, an example of which is e.g. no admonishing students in class, as in the case of traditional work.

Key words: media, multimedia devices, e-learning education during Coronavirus pandemic

Wprowadzenie

Media i urządzenia multimedialne odgrywają ważną rolę w procesie wychowania dziecka zarówno w sferze poznawczej, emocjonalnej, behawioralnej, jak i społecznej. Pełnią także szereg funkcji, które oddziałują pozytywnie, ale i negatywnie na dzieci w każdym wieku. Rodzina jako pierwsze dla dziecka środowisko wychowawcze może wspierać w prawidłowy sposób rozumienie i interpretowanie treści płynących z mass mediów. Drugim takim środowiskiem jest szkoła i pracujący w niej nauczyciele. Istotne jest, aby dorośli wprowadzali w sposób świadomy dzieci w świat multimedii, pomagając im w nabywaniu odpowiednich kompetencji, które ukażą spektrum możliwości w zakresie funkcjonowania najnowocześniejszych urządzeń, co w połączeniu z Internetem pozwoli odkrywać i poszerzać nowe horyzonty dziecka, pogłębiać jego wiedzę oraz kształcić umiejętności. Jednocześnie media i urządzenia multimedialne stanowią pomocne narzędzie pracy samego nauczyciela, który pracując z mediami, doskonali swój warsztat metodyczny, a zarazem dba o uczniów, urozmaicając im codzienne szkolne zajęcia.

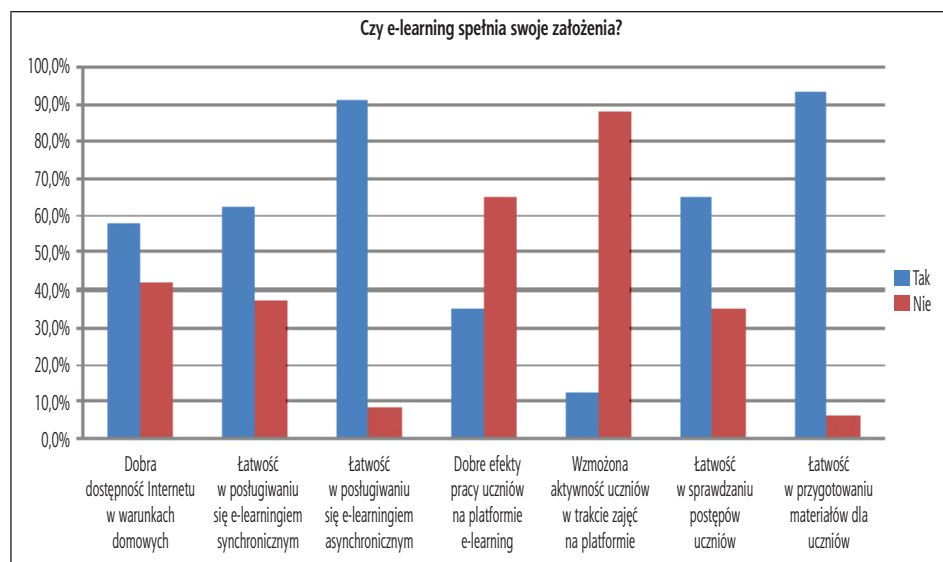
Praca e-learningowa umożliwiła w czasie pandemii koronawirusa zastąpienie edukacji w warunkach tradycyjnych edukacją zdalną. Lekcje dzieci i całościowy kształt pracy nauczycieli odbywał się za pomocą urządzeń multimedialnych, mediów, Internetu, platform e-learningowych.

Przebieg badań

Bogata literatura z zakresu pedagogiki, psychologii, socjologii i nowych mediów pozwoliła mi przybliżyć zagadnienie edukacji e-learningowej w czasie pandemii koronawirusa. Jadwiga Izdebska w książce *Dzieciństwo przed szklanym ekranem telewizora i komputera – nowe jego oblicze* porusza mechanizm działania współczesnych mediów i szereg ich możliwości, które wpływają pozytywnie na wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży, tym samym pozwalając rozwijać zainteresowania i pogłębiać wiedzę. Z kolei Anna Kozłowska, autorka książki *Oddziaływanie mass mediów*, przedstawiła, jak krok po kroku mass media wpływają na poszczególne sfery życia człowieka. W szczególności ważne jest, aby rodzic czy nauczyciel wiedział, jak medialne informacje wpływają na emocje, zachowania i działania młodego człowieka w życiu codziennym.

Małgorzata Boguni-Borowska w redagowanym przez siebie tomie *Współczesny świat dziecka. Media i konsumpcja* daje opis życia youtuberów, którzy odnieśli współcześnie sukces, a to za sprawą mediów, Internetu, wszelkich komunikatorów, dzięki którym pokazują fragmenty swojego prywatnego życia, tym samym zyskując popularność. Polecam publikację Józefa Bednarka *Multimedia w kształceniu*, pozwalającą zrozumieć, w jaki sposób działa edukacja medialna, będąca tym samym ogromnie ważna dla samych rodziców, jak i dla nauczycieli, w swoim zawodzie wykorzystujących do pracy z dziećmi i młodzieżą wszelkie urządzenia multimedialne i mass media. Prowadzone przeze mnie badania miały na celu rozpoznanie, jak pracują nauczyciele w trybie nauczania zdalnego wywołanego pandemią koronawirusa z dziećmi na różnym etapie edukacji, począwszy od dzieci uczęszczających do przedszkola, poprzez dzieci z klas I–III oraz uczniów klas od IV do VIII. Chciałam uzyskać odpowiedź na pytanie, jak e-learning oddziałuje na komfort pracy nauczycieli i uczniów oraz ich rodziców. Istotne z perspektywy prowadzonych badań stały się założenia e-learningu, jego korzyści i wady oraz wykorzystywane metody dostępność do Internetu i sprzętu komputerowego. Wybrane wyniki badań zgromadzone z użyciem kwestionariuszy ankiet przedstawiłam za pomocą wykresów.

Wykres 1. Najlepiej sprawdzające się założenia e-learningu – wybór nauczycieli

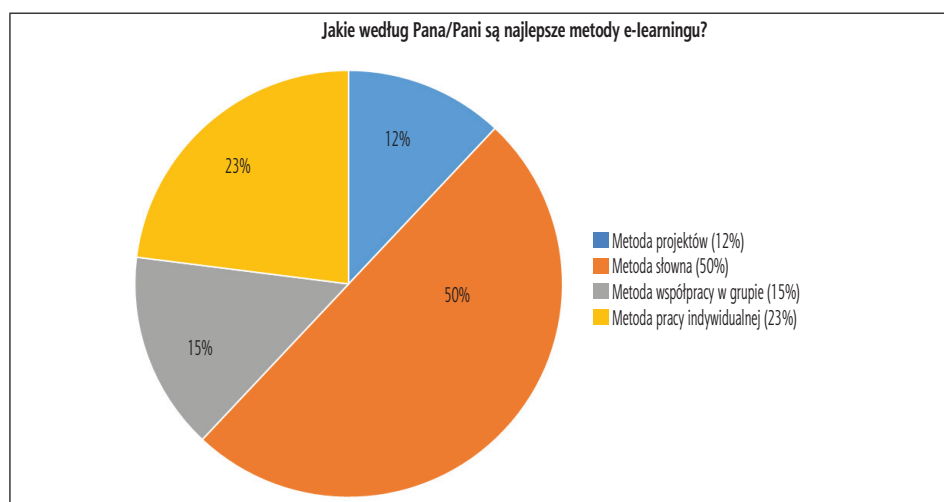

90% nauczycieli z łatwością posługuje się kształceniem zwanym asynchronicznym, a e-learning synchroniczny nie stanowi problemu dla 60% badanych. Bez większych kłopotów za pomocą urządzeń multimedialnych (przede wszystkim komputera z dostępem do Internetu) nauczyciele przygotowują materiały do nauczania. Blisko 90% nauczycieli nie zaobserwowało wzmożonej

aktywności uczniów w trakcie nauki zdalnej. Pomimo że część uczniów mieszka na wsi, nauczyciele uważają dostęp do Internetu za dobry, jednak sama praca na platformach zdaje się w opinii nauczycieli być mało efektywna – tak odpowiedziało ponad 30% badanych.

W związku z wynikiem moich obserwacji odniosłam się do literatury przedmiotu, tj. do *Edukacji zdalnej w czasie COVID-19. Raport z badań* Marleny Plebańskiej, Aleksandry Szydler i Małgorzaty Sieńczewskiej, które to autorki zwróciły uwagę, że w czasie pandemii koronawirusa nauczycielom brak pomysłów na to, jak ma przebiegać lekcja online, dodatkowo problem stanowi obsługa narzędzi multimedialnych. 63% badanych jednak odpowiedziało, że pomimo e-learningu wygodnie było im oceniać pracę uczniów. Z kolei Jacek Woźniak w swojej książce *E-learning w biznesie i edukacji* pisał, że dziecko, które kształci się na odległość, jest w stanie samodzielnie poszerzać wiedzę oraz kształcić swoje umiejętności. Autor nazwał postęp ucznia produktem, czujnym okiem obserwowanym przez nauczyciela, a więc efekt pracy dziecka w trakcie e-learningu jest kontrolowany.

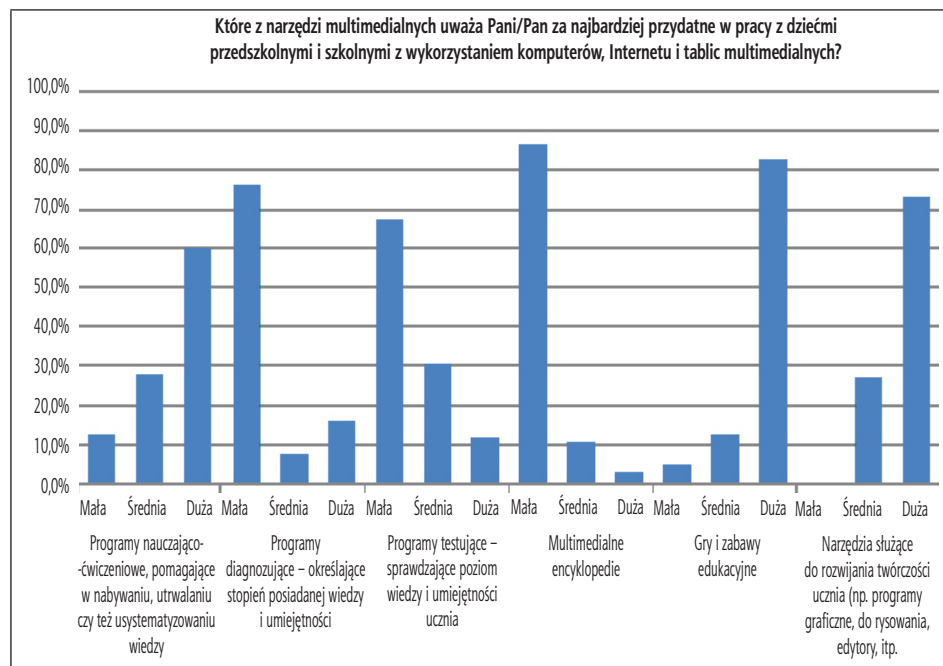
Wykres 2. Najlepsze metody e-learningu – wybór nauczycieli

Z badań wynika, że nauczyciele w trakcie zdalnego nauczania wybierali metodę słowną (połowa badanych nauczycieli), ale stosowana była również metoda pracy indywidualnej (23%) oraz grupowej (15%), którą pracowali uczniowie. Wnioskuje zatem, że wybranymi przez nauczycieli metodami łatwiej pracowało się z uczniami z klas I–III oraz wyżej: IV–VI. Wynik swoich obserwacji odniosłam do wniosków Łukasza Witkowskiego, autora książki *Projekt E-learning w praktyce*, w której opisał nauczanie asynchroniczne, dzięki, któremu dostęp do materiałów jest ułatwiony. Z kolei nauczanie synchroniczne umożliwia

zdaniem konwersację nauczycieli i uczniów oraz wykłady, dzięki czemu możliwe staje się bieżące rozwiązywanie wszelkich niejasności i trudności w czasie zdalnego nauczania.

Wykres 3. Narzędzia multimedialne najbardziej przydatne w pracy z dziećmi przedszkolnymi i szkolnymi z wykorzystaniem komputerów, Internetu i tablic multimedialnych

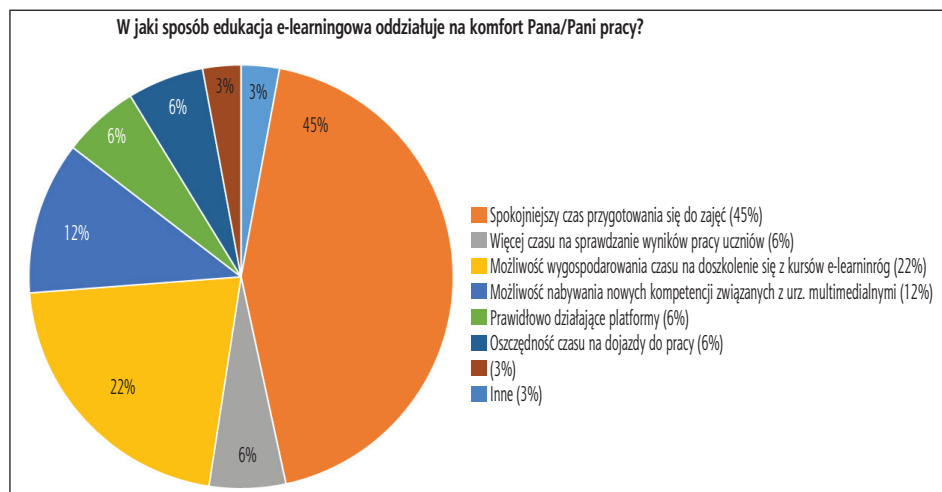
Aż 60% ankietowanych jako przydatne wybierało narzędzia dotyczące programów nauczająco-ćwiczeniowych, które pomagają w nabywaniu, jak i utrwalaniu oraz systematyzowaniu wiedzy dziecka, natomiast 12% badanych tych programów używa, ale mało. Wnioskuje zatem, że taki procent odnosi się do nauczycieli pracujących w szkołach podstawowych z dziećmi, dobierających do tematów zajęć takie narzędzia multimedialne, dzięki którym uczniowie utrwalają wiedzę w praktyce. 77% badanych w niewielkim stopniu wykorzystuje programy diagnozujące, które określają stopień posiadanej wiedzy i umiejętności dzieci, a tylko 16% badanych korzysta z tego typu narzędzi multimedialnych. Na podstawie przeprowadzonych badań mogę wnioskować, że 16% nauczycieli wykorzystuje narzędzie diagnozujące w przedszkolach, z racji tego, że dziecko w wieku przedszkolnym jest stale obserwowane, a nowoczesne narzędzia ułatwiają pracę nauczycielom. Pytani o przydatność narzędzi proponujących programy testujące i sprawdzające wiedzę i umiejętności ucznia, respondenci odpowiedzieli,

że używają ich mało bo, aż w 68%, a tylko 11% udzieliło odpowiedzi, że są one przydatne jako narzędzie z wykorzystaniem komputerów i Internetu. Za narzędzie nieprzydatne 87% ankietowanych uważa encyklopedie multimedialne, natomiast 10% postrzega je jako średnio przydatne. Dużą użyteczność jako narzędzie mają gry i zabawy edukacyjne, ponieważ aż 83% respondentów udzieliło takiej odpowiedzi, natomiast wśród badanych znalazło się 12% uważających, że gry i zabawy są średnio przydatne w tej roli, a 5% badanych uznało je za mało przydatne jako narzędzie. Wnioskuje zatem, że wybierając narzędzie do gier i zabaw nauczyciele przedszkolni, ale także nauczyciele pracujący w klasach I–III oraz IV–VI wybierają narzędzie pozwalające na wspólną zabawę w grupach, zabawę pojedynczą na zajęciach albo w ramach zajęć, odnoszącą się do wybranego tematu. Jako ostatnie narzędzie służące do rozwijania twórczości ucznia wskazano programy graficzne czy wszelkie edytory – 73% badanych uważa, że są to narzędzia bardzo przydatne, a 27% badanych uważa, że średnio. Wnioskuje, że tego typu programy graficzne czy edytory wykorzystywane mogą być przez nauczycieli informatyki klas podstawowych, ponieważ dziecko na tym etapie edukacji jest w stanie samodzielnie, bez pomocy nauczyciela, stworzyć np. ciekawą grafikę, a mniejszy procent wskazywałby na nauczycieli przedszkolnych, którzy korzystaliby z dziećmi z tego typu programów.

Analizując wyniki obserwacji, zainspirowałam się literaturą Tomasza Szkudlarka, do której odsyłam. Autor uważa, że najprzydatniejszym w pracy nauczyciela narzędziem jest komputer – ułatwia prowadzenie zajęć z dziećmi, ale jest również doskonałym narzędziem, dzięki któremu działa proces organizacji całej szkoły. Zdaniem P. Szymczak i M. Marchel narzędzia tworzone są przez platformy. Nauczyciel, który pragnie poszerzyć swoje kompetencje, dostaje na platformie wachlarz możliwości, który ułatwi mu w ciekawy sposób przeprowadzić lekcję stacjonarną w klasie oraz metodą zdalnego nauczania. Wykorzystywana aplikacja Zondle pomoże stworzyć dla ucznia ciekawe gry edukacyjne, dlatego ważna jest kreatywność i odpowiednie podejście nauczyciela do pracy na platformie. Czas pandemii pokazał, że najczęściej wybieranymi platformami była platforma Moodle oraz Zoom i Teams.

Za największy komfort nauczyciele uznali wydłużony czas przygotowania się do zajęć, którego według badań mieli wystarczająco, aby spokojnie zgromadzić materiały do nauki z dziećmi – takiej odpowiedzi udzieliło 45% respondentów, natomiast 22% badanych stwierdziło, iż mieli możliwość doskonalenia swojego warsztatu w czasie pandemii koronawirusa dzięki kursom e-learningowym. 12% badanych miało w trakcie trwania e-learningu możliwość nabywania nowych kompetencji związanych z urządzeniami multimedialnymi, 6% badanych odpowiedziało, że komfortu nauki e-learningowej upatruje w prawidłowo działających platformach, tyle samo procent badanych uważa, że oszczędza czas na dojazd do pracy, a tym samym znajduje więcej czasu na sprawdzanie wyników pracy uczniów.

Wykres 4. Komfort pracy w warunkach pracy zdalnej z wykorzystaniem e-learningu i urządzeń multimedialnych

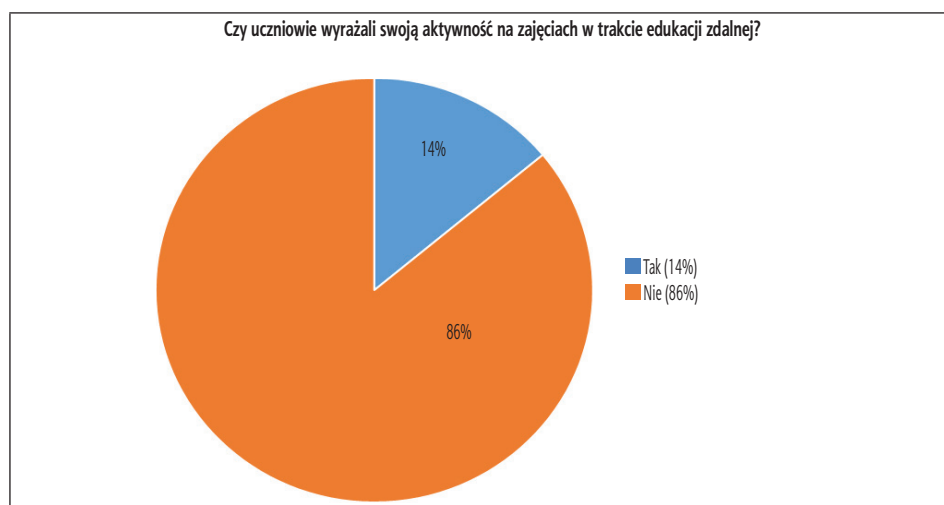

Praca w warunkach zdalnych okazała się dla nauczycieli korzystną ze względu na zyskaną większą ilość czasu potrzebnego do przygotowania materiałów do zajęć z uczniami, a nauczyciele przedszkolni nie musieli dodatkowo przygotowywać się do lekcji online z racji tego, że materiały do ćwiczeń dla dzieci były przez nich przesyłane na pocztę rodziców do zrealizowania w domu. Plusem nauki zdalnej, zdaniem nauczycieli, jest komfort w prowadzeniu zajęć, na który składa się zmniejszona potrzeba zwracania uwagi o stosowne zachowanie w trakcie lekcji online. W warunkach nauki zdalnej ogromną szansę zyskują także sami uczniowie, chociażby ucząc się większej samodyscypliny i wyznaczając sobie właściwy rytm dnia. Dodatkowo za sprawą kształcenia synchronicznego dzieci nabywają umiejętność posługiwania się nowoczesnymi platformami oraz uczestnictwa w nowego typu zajęciach, prowadzonych za pomocą komunikatorów oraz urządzeń multimedialnych. Kształcenie asynchroniczne pozwala dziecku wyznaczyć sobie tempo i czas pracy z materiałami nadesłanymi, które ma zrealizować w wyznaczonym przez nauczyciela terminie, z ewentualnym odesłaniem materiału za pomocą poczty elektronicznej. Taki tryb kształcenia daje dziecku możliwość samokształcenia, ale również pracy w grupach i wymianą zdań, poglądów oraz doświadczeń. Istotną rolę odrywa w zdalnym nauczaniu nauczyciel i jego odpowiednie przygotowanie do pracy z uczniami, a także wszelkie predyspozycje, aby nauka przebiegała pomyślnie.

Wykres 5. Frekwencja dzieci podczas zajęć zdalnych w przedszkolu

Wykres 6. Aktywność uczniów na zajęciach w trakcie edukacji zdalnej

Aż 86% ankieterów odpowiedziało, że uczniowie nie byli aktywni na zajęciach w trakcie nauki zdalnej. Wnioskuje, że wśród tak licznie udzielanych odpowiedzi znaleźli się nauczyciele przedszkolni, którzy nie byli w stanie ocenić aktywności dzieci z racji braku prowadzonych lekcji online. Odnosząc się do nauczycieli klas I–III oraz IV–VI, wnioskuję, że brak aktywności mógł być spowodowany stresem dzieci i koniecznością zmierzenia się przez nie z nową formą zajęć zdalnych, brakiem dostępu do Internetu, co mogło wpłynąć na brak aktywności ucznia, jak i brakiem pomysłów na lekcję online ze strony samych

nauczycieli szkół podstawowych, co obniżyło stopień aktywności i motywacji uczniów.

Podsumowanie

W trakcie pisania pracy magisterskiej oraz podczas opracowywania wyników przeprowadzonych przeze mnie badań dotyczących edukacji poprzez e-learning w dobie pandemii koronawirusa inspirowałam się badaniami wielu autorów, do których odsyłam wszystkich zainteresowanych mass mediami, nowoczesnymi urządzeniami i narzędziami medialnymi, ułatwiającymi pracę wielu osobom oraz naukę dzieciom i młodzieży, w tym edukację medialną, ważną i potrzebną rodzicom, którzy wprowadzają swe pociechy w wirtualny świat, jak i nauczycielom, którzy kontynuują naukę medialną z dzieckiem w przedszkolu i szkole. Zdaniem autorów: Janusza Gajdy, Stanisława Juszczyka, Bronisława Siemienieckiego i Kazimierza Wenty, urządzenia multimedialne w połączeniu z Internetem stwarzają możliwość nabywania i poszerzanie nowej wiedzy, a tym samym mają wpływ na rozwój dziecka na każdym etapie jego życia. Do pomocy w opracowaniu moich badań wybrałam analizy Wacława Strykowskiego, który uważa, że funkcją mediów jest również dostęp i rozpowszechnianie komunikatów zawierających przeróżne treści mających na celu bawić i uczyć (oraz pogłębiać wiedzę), ale i, co najważniejsze, przez swoją estetykę mających wprowadzić dzieci i młodzież w życie kulturalne. Media, które wpływają na rozwój dzieci i młodzieży przez sam fakt ich użytkowania, stanowią aspekt pozytywny, jak i negatywny, na co należy zwrócić uwagę. Z jednej strony już sama telewizja zdaniem Ilony Marczak, Moniki Talagi-Michalskiej i Katarzyny Skierskiej-Pięty ma wpływ na wychowanie młodych widzów poprzez kształtowanie wzorców kulturalnych, ale również na ich edukację poprzez programy dopasowane do kolejnych etapów życia dziecka. Najważniejsze zatem, aby programy były dopasowane do potrzeb psychicznych dzieci i młodzieży. Jednak wpływ mediów na rozwój dziecka to także aspekt negatywny. Zdaniem tych samych autorów potrzebne jest stawianie dziecku granic i kontrola oglądanych treści, np. w telewizji. Autorzy za niebezpieczny uważają również Internet, który z jednej strony pozwala dziecku na poszerzanie wiedzy i rozwijanie zainteresowań, ale z drugiej jest bardzo niebezpieczny, jeśli dziecko pozostawione jest samo sobie bez nadzoru osób dorosłych, którzy pomogą zrozumieć dziecku treści płynące z sieci. Zdaniem Bronisława Siemienieckiego media w edukacji spełniają ważne funkcje: przez komputerowe techniki dziecko ma możliwość poznawać i uczyć się, kształtować emocje i znajdować motywację, ale również działać poprzez szereg interakcji, które umożliwia współczesna technika. Zdaniem M. Mrozowskiego media oddziałują zatem na poszczególne obszary dziecka, a w pierwszej kolejności na sferę poznawczą, behawioralną oraz emocjonalną. Józef Bednarek również uważa, że

dorośli, a następnie dzieci powinny brać udział w edukacji medialnej, będącą dziedziną kształcenia. Dzięki takiej edukacji człowiek w każdym wieku uczy się prawidłowego odbioru i przekazu informacji, jakich dostarczają mu nowoczesne urządzenia medialne, tak aby kolejnym etapem było czynne uczestnictwo w życiu społeczeństwa informacyjnego.

Bibliografia

- Bednarek J., *Multimedia w kształceniu*, WN PWN, Warszawa 2006.
- Boguni-Borowska M., *Współczesny świat dziecka. Media i konsumpcja*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2019.
- Czub M., *Rozwój dziecka. Wczesne dzieciństwo*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2016.
- Gajda J., Juszczak S., Siemieniecki B., Wenta K., *Edukacja medialna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2004.
- Hyla M., *Przewodnik po e-learningu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Marczak I., Talaga-Michalska M., Skierska-Pięta K., *Innowacje i technologie informacyjne przyszłością nowoczesnej edukacji – wdrażanie rozwiązań informatycznych w procesie kształcenia. Poradniki*, Drukarnia Cyfrowa & Wydawnictwo „Piktor”, Łódź 2011.
- Siemieniecki B., *Manipulacja – Media – Edukacja*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007.
- Strykowski W., *Rola mediów w edukacji*, „Edukacja Medialna” 1996, nr 2.
- Szkudlarek T., *Media. Szkic z filozofii i pedagogiki dystansu*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 1999.
- Szymczak P., Marchel M., *Narzędzia multimedialne w procesie nauczania wczesnoszkolnego. Poradnik nauczyciela*, Stowarzyszenie Aktywnego Wspierania Gospodarki, Wrocław 2014.